

11. Tworzenie zdań (die Satzbildung)

11.1 Zdanie oznajmujące (der Aussagesatz)

Szyk zdania w języku niemieckim podlega dużo sztywniejszym regułom niż w języku polskim – w zdaniu pojedynczym po podmiocie na drugim miejscu zawsze znajduje się osobowa forma czasownika i to ona wyznacza kolejność innych wyrazów w zdaniu.

Dla pojedynczego zdania oznajmującego charakterystyczne są:

■ szyk prosty

1. podmiot	2. orzeczenie	3. inna część zdania (okolicznik lub dopełnienie)
------------	---------------	--

Meine Schwiegereltern kommen übermorgen. – Moi teściowie przyjeżdżają pojutrze.

Der Polizist beobachtet die Passanten. – Policjant obserwuje przechodniów.

Der Chef begrüßt seine Gäste. – Szef wita swoich gości.

■ szyk przestawny

1. inna część zdania	2. orzeczenie	3. podmiot	4. inna część zdania
----------------------	---------------	------------	----------------------

Vorgestern verlor ich mein Handy. – Przedwczoraj zgubiłem swój telefon komórkowy.

Wegen des schlechten Wetters blieben die Touristen im Hotel. – Z powodu złej pogody turyści zostali w hotelu.

Die Waschmaschine repariert er selbst. – Pralkę naprawi sam.

Jeśli mamy do czynienia z orzeczeniem złożonym, to na drugim miejscu w zdaniu stoi odmienna część orzeczenia (czasownik w formie osobowej), natomiast na końcu zdania nieodmienna część orzeczenia (bezokolicznik lub imiestów):

Er hat heute noch nichts gegessen. – On dziś jeszcze nic nie jadł.

Der Zug wird in einer Stunde abreisen. – Pociąg odjedzie za godzinę.

Ich würde an deiner Stelle diesen Platz buchen. – Ja na twoim miejscu zarezerwowałbym to miejsce.

Jeżeli w zdaniu występuje kilka okoliczników, to ich kolejność jest zazwyczaj następująca:

1. okolicznik czasu	2. okolicznik przyczyny/warunku/ przyzwolenia	3. okolicznik sposobu	4. okolicznik miejsca
---------------------	--	--------------------------	--------------------------

Meine Nachbarin ist vor einem Jahr wegen Arbeitslosigkeit mit ihrer Familie nach Norwegen gezogen. – Moja sąsiadka przed rokiem z powodu bezrobocia wyemigrowała ze swoją rodziną do Norwegii.

ĆWICZENIA

1 Utwórz zdania z podanych elementów.

1.
(nach/war/dem/Examen/der/müde/Schüler/sehr)
2.
(hohes/der/hatte/Patient/Fieber/gestern)
3.
(Arzt/dem/verschrieben/der/Kranken/hat/Medikamente/viele)
4.
(Garten/Kinder/Ball/im/spielen)
5.
(der/während/interessante/er/viele/Reise/hat/Menschen/kennengelernt)
6.
(stattfinden/Konzert/nächstes/wird/das/Wochenende)
7.
(können/direkt/unsere/wir/vom/abholen/Bahnhof/Gäste)
8.
(am/Mechaniker/repariert/Auto/der/unser/hat/Montag)

2 Uzupełnij zdania wstawiając okoliczniki w odpowiedniej kolejności.

1. Seine Freunde haben ihn (im Studentenwohnheim/vorgestern) besucht.
2. Meine Bekannte geht (regelmäßig/ins Schwimmbad.)
3. Der Professor kommt (zur Universität/zu Fuß/jedes Mal)
4. Die jungen Leute sind spazieren gegangen. (in den Wald/trotz heftigen Windes)
5. Das Modell hat abgenommen. (wegen komplizierter Operation, bedeutend, vor einem Jahr)
6. Die Angestellten sind gekommen. (ins Büro/rechtzeitig/trotz des Staus)
7. Der Tourist hat seine Kamera liegen lassen. (der Eile wegen/im Hotelzimmer/vor kurzem)
8. Die Familie verbringt jeden Urlaub (im Gebirge/meistens)